

Minnesstund för Mikael Passare

I en samling organiserad av Tom Britton den 28 september 2011 på Matematiska institutionen vid Stockholms universitet deltog mellan 140 och 150 personer. Åtta av dem höll korta anföranden:

Tom Britton, prefekt för Matematiska institutionen;

Torsten Ekedahl, föreståndare för Avdelningen för matematik inom Matematiska institutionen;

Anders Karlhede, dekan för Sektionen för matematik och fysik;

Kurt Johansson, prefekt för Institutionen för matematik vid Kungliga tekniska högskolan;

Ari Laptev, föreståndare för Institut Mittag-Leffler;

Mats Andersson, ordförande för Svenska matematikersamfundet efter Mikael;

Lars Filipsson, doktorand för Mikael (doktorsexamen 1999);

Christer Kiselman, handledare för Mikael fram till dennes doktorsexamen 1984.

Tom Britton:

Varmt välkomna till denna minnesstund för att hedra Mikael Passare, som gick bort tragiskt för ett par veckor sedan. Jag heter Tom Britton och är prefekt vid Matematiska institutionen här på Stockholms universitet. Dagens minnesstund kommer bestå av ett antal korta presentationer av Mikael i några av hans olika roller. Efter detta kommer minnesstunden ta slut, men det kommer finnas möjlighet att skriva några rader i en kondoleansbok som ligger här framme. Jag föreslår att utomstående gäster ges företräde, eftersom vi anställda lika väl kan fylla i boken i morgon eller så.

Det är glädjande att se så många människor. Detta avspeglar väl det stora avtryck Mikael gjorde.

Jag har jobbat med Mikael eftersom jag var ställföreträdande prefekt under de 5.5 åren som Mikael var prefekt. Även efter har vi haft en hel del med varandra att göra eftersom Mikael alltid var aktiv med gott om idéer om verksamheten.

Det kanske mest kännetecknande för Mikael var just hans engagemang och positiva anda till olika former av förändring. Nu på senare tid har denna bl.a. manifesterats i Mikael's engagemang för Stockholms Matematikcentrum, en virtuell sammanlutning mellan de matematiska institutionerna vid SU och KTH. Ett annat liknande projekt som Mikael också var mycket engagerad i var skapandet av the Pan-African

Centre for Mathematics, med placering i Tanzania. Mikael var alltid positiv och hade nya idéer som han ofta kunde få andra att engagera sig i.

Mikael var också en väldigt uppskattad lärare och handledare. Med sin engagerande men också tystlåtna framtoning lyckades han ofta övertyga tveksamma om att hans idéer var bra.

Nu när den värsta chocken lagt sig så inser jag alltmer att det kommer bli väldigt svårt att ersätta Mikael, men vi ska göra vårt bästa.

Med dessa ord lämnar jag över till Torsten Ekedahl, som är föreståndare vid avdelningen för matematik.

...

Anders Karlhede:

Jag är dekan för sektionen för matematik och fysik vid Stockholms universitet och vill säga några ord för egen del, men också som representant för universitetets rektor och fakultetens dekanus.

Jag lärde känna Mikael för fem år sedan då jag började mitt uppdrag som dekan för sektionen. Mikael var då prefekt och blev senare vice ordförande för sektionen och alltså min ersättare. Vi hade under dessa fem år nära kontakt och diskuterade en lång rad frågor — med tiden blev vi goda vänner.

Mikael hade en enastående förmåga och vilja att verka för det allmänna bästa — han engagerade sig i en mängd frågor. Engagemang av det slag som Mikael ständigt visade är nödvändigt för att universitetet — och samhället — skall fungera.

Låt mig nämna två projekt som befinner sig i sin linda och som Mikael spelade en avgörande roll för. Det första är PACM, det all-afrikanska centret för matematik som universiteten i Dar es-Salaam och Stockholm håller på att starta. Det andra är Stockholms Matematikcentrum, som skall samordna matematiken vid KTH och Stockholms universitet. Det är nu vårt ansvar att fullborda dessa.

Mikaels bortgång är en stor förlust för universitetet och för mig personligen. Saknaden efter honom är stor.

Låt oss hedra Mikaels minne genom att verka i hans anda!

Kurt Johansson:

Jag vill från Institutionen för matematik, KTH, djupt beklaga Mikaels bortgång. Den är en stor förlust för många, även för oss på KTH. Mikael betydde väldigt mycket för kontakten mellan de två matematikinstitutionerna i Stockholm. Han var alltid mycket angelägen om att stärka banden och driva gemensamma projekt och frågor. Det sista året mycket direkt i egenskap av föreståndare för det nystartade Stockholms Matematikcentrum. Mikael arbetade egentligen hårt för en fysisk samlokalisering av institutionerna. Hur det blir med den saken får framtiden utvisa. Mikael visade alltid en stor entusiasm i sina åtaganden. Jag måste säga att jag ofta både förundrats över och beundrat hans närmast ungdomliga engagemang och drivkraft.

Mikael lämnar ett stort tomrum efter sig, i våra hjärtan och i alla de verksamheter han var involverad i, ett tomrum som inte blir lätt att fylla. Jag, och alla på Institutionen för matematik, KTH, kommer att sakna honom mycket.

Ari Laptev:

Mikael Passare, biträdande föreståndare för Institut Mittag-Leffler, omkom den 15 september 2011 under en resa i Oman.

Hans bortgång innebär en djup sorg och förlust för oss alla, familj, vänner samt svenska och internationella matematikerkreter. Förutom att vara biträdande föreståndare för institutet var Mikael ordförande för Svenska matematikersamfundet, aktiv medlem i Europeiska matematikersamfundets kommitté för utvecklingsländerna (CDC) och föreståndare för Stockholms Matematikcentrum. Han drev många andra projekt.

Vi minns Mikael för hans oerhörda generositet och värme och för hans enorma arbete och vilja att sprida och utveckla matematik. Han var en enastående människa och en hängiven medlem av vår gemenskap.

Mikael kommer att vara mycket saknad av alla som kände honom och i synnerhet av alla dem som liksom vi fick äran och nöjet att arbeta med honom.

Mats Andersson:

Jag representerar Svenska matematikersamfundet och var även personlig vän till Mikael.

Mikael och jag träffades för cirka 30 år sedan i Göteborg: han besökte då och då min dåvarande handledare Bo Berndtsson för att diskutera forskningsproblem och integralformler.

Allt sedan denna dag har jag haft förmånen att umgås med Mikael i många olika sammanhang, både yrkesmässigt och privat. Vi har samarbetat med vetenskapliga artiklar, en bok, samt olika administrativa göromål, som att arbeta med en forskarskola, ordna konferenser med mera.

Det sista större gemensamma åtagandet var styrelsearbetet i Svenska matematikersamfundet, där Mikael valdes till ordförande och jag vice ordförande i juni i år. Som så ofta med våra gemensamma projekt var det även denna gång Mikael som tog initiativet och kom med en rad nya idéer som han med sin sällsynta skicklighet förankrade vid det enda styrelsemötet han kom att leda.

Det är styrelsens absoluta föresats att göra allt vi kan för att de förslag och visioner som där beslutades ska förverkligas, trots att vi inte har Mikael med oss längre.

Några inslag i Mikaelns mycket mångsidiga och omfattande vetenskapliga och utåtriktade verksamhet har redan nämnts här. Jag tänkte lägga till några ord om Mikael som person.

Mikael hade en sällsynt förmåga att få folk i hans omgivning att må bra och känna sitt självförtroende växa. Detta berodde mycket på Mikaelns positiva livssyn, fina humor och klokskap, men framför allt på hans genuina intresse för de människor

han mötte, såväl i privata som yrkesmässiga sammanhang. Mikael var en mycket god lyssnare; tillsammans med Mikael öppnade sig alltid möjligheter även i svåra situationer.

Mikael är oerhört saknad av alla sina vänner och kolleger runt om i världen.

Lars Filipsson:

Jag är Lars Filipsson, eller Filip som Mikael sa; han var Micke för mig. Jag var hans doktorand på 90-talet, men vi var vänner sen lång tid tillbaka.

Första gången jag pratade med Micke på allvar var under en tågresa från Västerås till Stockholm; det var på hösten 1977 eller i början av 1978. Jag hade känt till honom tidigare förstås: vi gick på samma gymnasieskola och han hade rykte om sig att vara ett mattesnille. Men han visade sig vara otroligt mycket mer än så. Vi pratade om allt mellan himmel och jord, han var intresserad av allt, öppen för allt, ödmjuk och lyssnande.

Vi var på väg till Stockholm för att delta i Svenska Dagbladets matematiktävling. D.v.s. han var på väg till tävlingen; jag hade bestämt mig för att trots allt inte delta. Jag skulle ta en ledig dag i Stockholm i stället, sitta på kafé och läsa bok. Han kunde inte förstå mitt val att avstå från en sådan här möjlighet att mäta sina krafter, att se vad man klarar av.

Jag har glömt vad jag gjorde i övrigt den där dagen, men Micke kunde på kvällen skriva in i sin anteckningsbok med svarta pärmar att han gjort något av värde, att han hade provat sina krafter, antagit utmaningen.

Han sa att han inte skrev mycket om hur det kändes i de där anteckningsböckerna. Han skrev vad han gjorde. Men Micke var en oerhört omtänksam vän. Man kunde tro att han med alla sina tjänsteresor och utlandsvistelser skulle ha missat en och annan tilldragelse här hemma. Men jag vet inte att han uteblivit från någon enda större händelse i mitt liv. Vare sig jag gifte mig eller döpte barn eller fyllde jämnt, så nog var Micke där och förhöjde tillställningen med sitt goda humör och sina upptåg. Om vi kom hem från BB med en nyfödd son, så stod Micke utanför dörren dagen därpå med ett gigantiskt mjukisdjur i form av en illröd papegoja. Köpte vi landställe så var Micke där och skrapade fönster. Om vi hade problem att ta upp båten, landkrabbor som vi var, så erbjöd sig Micke genast att hjälpa till och jag minns fortfarande hans kommentar: "Det är ju roligt att GÖRA någonting." Man hade alltid roligt i hans sällskap.

Micke är den mest optimistiska person jag någonsin har träffat. Han var visionär. Han såg bara möjligheter. Och det var mer än en läggning hos honom. Det var ett val. Han hade bestämt sig för att tro att allt var möjligt, att det inte fanns några begränsningar, att han kunde göra allt han föresatt sig att göra. Och han drog med sig oss andra.

Micke var naturligtvis ofattbart begåvad, men han kombinerade den stora begåvningen med en lika stor vilja och handlingskraft. Och han ville göra mesta möjliga av sitt liv och sin begåvning, inom alla tänkbara områden.

Matematiken var förstås hans huvudfält, men han gjorde så mycket annat. Hans enorma språkkunskaper är ju omvittnade. Han pratade många språk flytande och

han har föreläst om matematik över hela världen och på de flesta av de stora världsspråken.

Det är kanske värt att poängtera att ett av de språk han månade om faktiskt är svenska. Hans lilla serie med sammanfattningar på svenska av föredragen på de Nordan-konferenser i flera komplexa variabler han tog initiativet till försåg en hel generation svenska komplexanalytiker med en svensk vokabulär för ämnet. I sanning en kulturgärning. Och de årliga Nordan-konferenserna fyller 15 nu.

Musik var ett annat stort intresse. Han spelade flera instrument och hade redan på gymnasiet börjat komponera. Han hade sökt upp tonsättaren Werner Wolf Glaser (1910–2006), diskuterat komposition, visat sina stycken och fått goda råd. Och det Micke gjorde var på riktigt, även inom det här området. Det hände flera gånger under 80-talet att han berättade att han hade fått något slags royalty som kompositör: han hade bland annat komponerat musik till en teaterpjäs och varje gång pjäsen sattes upp på någon teater i Sverige så fick Micke betalt.

Sista gången vi träffades var på mitt landställe i slutet av sommaren. Vi åt hallonpaj och badade i Siljan. Han berättade de senaste nyheterna från Svenska matematikersamfundet, där han var nybliven ordförande, och från Stockholms Matematikcentrum, hans hjärteprojekt, som nu hade börjat förverkligas med honom som föreståndare. Han sa också att han hade börjat studera arabiska på allvar. Och att han tänkte lära sig spela elektronmusikinstrumentet theremin, en rysk uppfinning, som han var noga med att påpeka.

Jag har Micke att tacka för så otroligt mycket. Inte bara i min karriär, utan också för några av de bästa och roligaste upplevelserna i mitt liv. Om det inte vore för Micke skulle jag t.ex. knappast ha kommit att övernatta i sovsäck i ett skogsparti utanför Harstad på Lofoten, mitt i en myggsvärm. Eller cyklat med sextio andra matematiker från Visby till Högklint på Gotland, ätit medhavd saffranspannkaka, och efteråt fått vara med och plåstra om Slava Zakharyuta, som kolliderat med en betongvägg på vägen dit. Eller vandrat genom Kameruns huvudstad Yaoundé på jakt efter ett postkontor där Micke kunde skicka ett vykort hem till sig själv – han samlade på sådana vykort; målet var att ha ett från varje huvudstad i världen och han var på god väg att nå det målet.

Det kanske bästa minnet är återigen en resa från Västerås till Stockholm. Denna gång på långfärdsskridskor. Efter ett antal milda vintrar på 90-talet hade det äntligen kommit en riktig kall vinter. Och Micke ringde: "Nu är det möjligt att göra den här turen, man ska nog passa på!" Vi sa inte mycket den där dagen, bara åkte. Och efteråt satt vi i hans kök med var sin leverpastejmacka och njöt av den där känslan man har när man har gjort någonting.

Tack, Micke!

PS. En dag i början av 80-talet kommer Micke hem till mig. Ett av de stora förlagen har utlyst en novelltävling och han undrar om inte vi skulle skriva var sitt bidrag. Inte för att tävla mot varandra, sånt var han aldrig särskilt intresserad av. Han ville pröva sina krafter på det här området, litteraturens område, och han tyckte det skulle vara roligare att dela upplevelsen med någon.

Efter några dagar hade jag fått ihop några meningar som jag tyckte var bra, en tredjedels sida, inte så mycket men en början. Då kommer Micke tillbaka. Han är färdig. Jag får läsa novellen – den är ett litet mästerverk. Finurligt uttänkt och väl skriven, rolig med en dråplig humor och många pregnanta detaljer, lite i Gogols anda.

Men det intressantaste, och det som gör att jag kommer att tänka på den där novellen nu, var innehållet. För Micke hade skrivit om en person som var raka motsatsen till honom själv. Eller mer än så: han hade skrivit om den person han för allt i världen inte ville vara, han hade gestaltat det slags liv han absolut inte ville leva. Kanske var det därför novellen gjorde ett så starkt intryck.

Mickes novell handlade om en grå, anonym tjänsteman, ”kanske i databranschen”, som utan ambitioner och utan vilja framlevde sina trista dagar i något slags försök att göra så lite väsen av sig själv som möjligt. Han var inte obegåvad, men han gjorde ingenting av sin begåvning, gjorde ingenting av sitt liv, fick inte ändan ur vagnen. I en scen mot slutet av novellen skildras hur huvudpersonen kryper ner i en grå smärtingväska. Inifrån väskan lyckas han sedan stänga dragkedjan om sig och så lämnar han världen lika obemärkt som han har levat.

Sådan var inte Micke. Han ville göra mesta möjliga av sitt liv och han såg till att göra det också. Han ville pröva sin förmåga. Han ville åstadkomma något varenda dag av sitt liv. Inom alla tänkbara områden. Och i övertygelsen om att han skulle lyckas med det han föresatte sig levde Micke ett fantastiskt liv, till glädje även för alla oss andra.

Christer Kiselman:

Jag började på Stockholms högskola 1957. Jag disputerade på Stockholms universitet 1966. Tio år senare, hösten 1976, började Mikael studera på Uppsala universitet, blott sjutton och ett halvt år gammal (fast han slutade gymnasiet först i juni 1978).

Jag startade en seminarieriserie i Uppsala i början av 1970-talet. I början hade den inget namn, eftersom jag tänkte att ett namn kunde vara begränsande. Men så upptäckte jag att det mesta handlade om flera komplexa variabler, och seminariet fick så namnet *Plurikomplexa seminariet*, knyckt från Strasbourg. Den 13 november 1978 höll Mikael sitt första föredrag i serien. Det handlade om analytisk fortsättning och var ett referat av Ronkins lilla bok, som hade kommit ut på ryska året innan.

Den 15 december 1984, som han själv påpekade på Zamenhofs födelsedag, disputerade han. Allt gick bra den dagen, men dagen innan, den 14 december, var en ganska nervös dag. Fakultetsopponenten, Nils Øvrelid, mådde inte riktigt bra, och meddelade att han inte tänkte komma. Jag tog kontakt med sektionsdekanus, som var beredd att utse en ny fakultetsopponent – men ville avvakta. Efter ett antal samtal mellan Uppsala och Oslo den dagen mådde Nils litet bättre och kastade sig på sista planet till Arlanda. Medan han var i luften åt Mikael, jag och några andra en sen middag på en restaurang i Uppsala, och jag åkte sedan till Arlanda. Som sagt, allt gick bra.

Den 1 oktober 1994 tillträdde Mikael Sonja Kovalevskys professur, och det var han stolt över. Det vara samma professur som hans matematiske farfar, Lars

Hörmander, suttit på åren 1957–1964. Från våren 1999, när han kommit i gång på allvar där, blev seminariet gemensamt för Uppsala, Stockholms universitet och Kungliga tekniska högskolan. För att inte resa så mycket hade vi två föredrag varannan vecka i stället för ett varje vecka. Senare, när jag övergått till digital geometri och Burglind Juhl-Jöricke lämnat Uppsala, blev det en aktivitet enbart för Stockholm.

I september 2005 kom Shiva Samieinia – närvarande här i salen – till Stockholm, och hon och hennes familj välkomnades varmt av Mikael, som då var prefekt. Hon antogs som doktorand här och disputerade i januari i år.

För två dagar sedan, den 26 september, firade International Science Programme (ISP) sitt femtioårsjubileum i Uppsala. Mikael var ledamot av styrelsen för ISP, och dagen inleddes med en presentation av honom och hans verk, följd av en tyst minut. Många var där, speciellt många från Afrika söder om Sahara. Mohamed El Tom – här närvarande – är ordförande i styrelsen för the Pan-African Centre for Mathematics, ett samarbete mellan ISP, Stockholms universitet och University of Dar es-Salaam. Mikael har haft en nyckelroll i tillkomsten av detta centrum, tänkt att bli ett forskningscentrum i världsklass, och var aktiv i sökandet efter en föreståndare för centret.

För mig känns Mikaelns försvinnande alldeles överkligt. Han var alltid där för mig. Jag kommer att minnas honom med glädje och tacksamhet så länge jag lever. Hans död är ett fruktansvärt slag – det känns som om jag som handledare misslyckats med att ge honom det där sista rådet: gå inte ut så nära canyonens kant . . .

Jag vill sluta med två förslag.

- Jag föreslår att Stockholm universitet anordnar en konferens till hans minne, där hans många matematiska insatser kan belysas. Det är inte så bråttom, det kan få ta några år.
- För det andra: eftersom, såvitt jag vet, Mikael inte har publicerat alla sina idéer om tropisk geometri, så föreslår jag att hans elever skriver en översiktsartikel om dessa idéer (och förstås gärna om andra matematiska idéer).